CZU: 316.4.063.3-027.511:378.147(478)

INTERNAȚIONALIZAREA PROGRAMELOR DE STUDII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR – DEZIDERAT *VS* PROVOCARE

THE INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION STUDY PROGRAMS – THE DESIRED *VS* CHALLENGE

Victoria BULICANU,
doctor în politologie, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-3358-5554
victoria.bulicanu@usm.md

Unul dintre pilonii importanți ai oricărui sistem economic din oricare țară se bazează nu în ultimul rând pe un sistem educațional puternic și competitiv. Odată cu aprobarea Codului Educației în 2014, precum și a Strategiei *Educația 2020* de la acea vreme ei, tot mai atentă devine examinarea procesului de instruire în toate domeniile de formare profesională, pentru asigurarea calității în învățământ. Astfel, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării de la acea perioadă a aprobat în septembrie 2020 ***Foaia de parcurs privind internaționalizarea învățământului superior pentru anii 2020-2025*** [1], având misiunea de a răspunde la provocările din învățământul superior privind calitatea pregătirii profesionale, dar și de a identifica noi posibilități de colaborare cu alte instituții de învățământ în procesul de pregătire profesională. Universitatea de Stat din Moldova (USM) a fost una din primele instituții de învățământ care s-a adaptat rapid noilor cerințe pentru a stabili legături și parteneriate cu instituțiile de învățământ de peste hotare în vederea dezvoltării mobilităților academice de instruire sau de predare, ceea ce a însemnat, în primul rând, apropiere de standardele europene și internaționale în domeniul învățământului superior. Internaționalizarea instituțională este unul din obiectivele strategice ale Universității de Stat din Moldova, care se referă la:

- Participarea activă în programe şi proiecte internaţionale de coo-

perare universitară, în consorţii la proiecte de cercetare cu finanţare europeană;

- Implicarea în reţele de cooperare universitară la nivel european și mondial;
- Intensificarea activităţilor în cadrul consorţiului universităţilor din RM, România şi Ucraina;
- Încheierea de parteneriate cu instituţii de învăţământ superior şi de cercetare de prestigiu din străinătate;
- Încurajarea cooperării cadrelor didactice şi a cercetătorilor USM cu partenerii din străinătate;
- Atragerea de profesori invitaţi, cercetători de excelenţă internaţională de la universităţi şi centre de cercetare de prestigiu pentru activităţi academice în cadrul USM;
- Creșterea numărului de publicaţii ştiinţifice în colaborare cu parteneri din străinătate;
- Participarea activă în proiecte internaţionale de mobilitate academică, inclusiv Erasmus+ [2].

Astăzi, USM deține peste 200 de acorduri de colaborare cu instituții de învățământ de peste hotare în cadrul programului de mobilitate academică al Uniunii Europene *Erasmus+,* spre exemplu, unul dintre cele mai cunoscute programe internaționale în domeniul mobilităților academice. Prin intermediul acestui proiect, studenții din Republica Moldova beneficiază în cadrul universităților din străinătate de studii finanțate de statele respective, burse lunare, cazare în campusurile instituțiilor, de asistență medicală în condițiile prevăzute pentru studenții autohtoni. Nu întâmplător aceste programe de mobilitate academică devin din ce în ce mai populare, iar la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării (FJȘC), USM numărul studenților participanți la astfel de proiecte de mobilitate academică a crescut substanțial în ultimii ani, dublându-se chiar, ceea ce contribuie la împrumutarea și promovarea bunelor practici ale procesului de instruire din centrele universitare ale țărilor partenere, precum și sporirea calității profesionale a tinerilor implicați în astfel de proiecte. Programul Erasmus+ a fost precedat de un alt program al Uniunii Europene, *TEMPUS,* care de asemenea a fost dezvoltat în cadrul FJȘC, USM la mijlocul anilor ’90 ai secolului trecut, care s-a materializat prin mobilități academice studențești și profesorale și proiecte de dotare a sălilor de studii cu echipamente necesare pentru

desfășurarea procesului de studii în domeniul mediatic, ori lipsa echipamentului modern necesar la acea vreme reprezenta o vulnerabilitate în cadrul instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova. Libera circulație către Occident prin intermediul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, semnat în anul 2014, a contribuit și mai mult la dezvoltarea noilor proiecte, nu doar în domeniul instruirii, ci și în domeniul cercetării, ceea ce a consolidat și mai mult legăturile între echipele centrelor de cercetare din Republica Moldova și țările din Occident unde exista infrastructură dezvoltată în domeniu, echipe consolidate, finanțare și posibilități de asociere cu echipe din țările spațiului ex-sovietic. Dincolo de deficitul de finanțare care exista în Republica Moldova în domeniul cercetării, specialiștii din Occident au observat competențele înalte ale specialiștilor din spațiul nostru, responsabilitatea și asumarea sarcinilor în cadrul echipelor de proiecte comune, iar acest fapt a fost unul cuceritor, pentru că în următorii ani cadrele didactice ale USM au fost atrase în tot mai multe proiecte de cercetare din spațiul european. Este vorba despre proiecte, precum Orizont Europa finanțat de Comisia Europeană, programul european COST ș.a. În același timp, chiar dacă posibilitățile de colaborare și călătorie către centrele universitare de peste hotare au crescut considerabil pentru studenții și cadrele didactice din țara noastră, mai rămâne a fi un deziderat al sistemului de învățământ atragerea studenților străini către universitățile din Republica Moldova, țara noastră nefiind atât de atractivă pentru studenții *incoming*. Unul dintre motivele principale ale lipsei de popularitate este și numărul mult prea mic de programe de studii cu predare într-o limbă de circulație internațională. Lider la numărul de programe de studii cu predare într-o limbă străină este singura instituție publică de învățământ superior în domeniul medicinii din Republica Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu,* care deține cel mai mare număr de studenți străini la programele de studii ale universității. La Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, cei mai mulți dintre studenții străini vin din țări, precum Ucraina, Rusia, România, Cameroon, dar numărul lor este mult prea mic pentru a constitui contingente suficiente pentru a crea grupe academice formate doar din studenți străini. Limba de predare pentru astfel de studenți rămâne a fi limba română și limba rusă, or în astfel de cazuri studenții străini vor studia mai întâi una dintre aceste

limbi pentru a accede la programul de studii. Universitatea de Stat din Moldova oferă posibilitatea de studiere a limbi române pentru studenții veniți din alte țări.

La FJȘC, USM procesul de internaționalizare cel mai des se realizează prin intermediul următoarelor activități:

- Mobilitate academică de staff și studențească;
- Participarea cadrelor didactice ale FJȘC în cadrul evenimentelor științifice de peste hotare;
- Participarea cadrelor didactice ale instituțiilor de învățământ de peste hotare la evenimentele științifice ale FJȘC;
- Încheierea de acorduri de colaborare;
- Participarea cadrelor didactice ale FJȘC în Comitetele științifice și organizatorice ale evenimentelor științifice din România și vice-versa;
- Participarea studenților la training-uri, școli de vară, conferințe peste hotare

Țările în care în ultimii ani au ajuns studenții FJȘC prin intermediul mobilităților academice sunt România, Belgia, Spania, Portugalia, iar o dată cu semnarea de către FJȘC, USM în anul 2024 a acordului de mobilitate academică prin intermediul programului internațional *CEEPUS* - program regional de mobilități academice care se derulează în Europa Centrală și de Est începând cu 1993, se deschid noi oportunități de mobilitate de staff și studențești. În unul dintre materialele publicate anterior despre mobilitatea academică accentuam următoarele avantaje ale mobilităților academice: „Principalele efecte benefice ale mobilității constau în creșterea calității studiilor prin perfecționarea metodelor de predare – învățare – evaluare, modernizarea curriculei, armonizarea programelor de studii cu cele europene, actualizarea materiilor predate în universități" [3 p. 100].

Evenimentele științifice de peste hotare la care participă cadrele didactice ale FJȘC reprezintă o altă modalitate de internaționalizare a legăturilor academice. În ultimii ani staff-ul didactic al FJȘC a avut posibilitate să participe la conferințe, congrese, mese rotunde, workshopuri, seminare în țări precum România, Ucraina, Polonia, Bulgaria, Italia, Franța, Kazahstan, Azerbaidjan ș.a. Să nu uităm însă că activitatea de cercetare este una extrem de solicitantă care are nevoie întotdeauna de timp, resurse, validare, extindere și capacitate. Cele mai multe dintre

cercetările din ultimii ani demonstrează faptul că activitățile de cercetare sunt tot mai puțin atractive pentru tinerii din Republica Moldova. Motive are fi multiple: finanțare insuficientă, exodul tinerilor spre alte destinații de trai, infrastructura precară, lipsa de susținere și viziune din partea autorităților guvernamentale asupra domeniului, etc. Nu ar fi cercetătorii cei care sunt dacă nu ar identifica și soluții pentru aceste vulnerabilități, dar, din păcate, nu întotdeauna soluția vine împreună cu resursa umană sau materială de care e nevoie pentru ameliorarea situației. Printre cele mai evidente soluții am putea identifica următoarele: valorificarea potențialului cercetătorilor, prin implicarea acestora în sistemul de management de țară; debirocratizarea sistemului și schimbarea formulei de salarizare; implementarea unor strategii de motivare pentru a-i păstra pe cei consacrați, experimentați și deschiși pentru schimbare și inovație; acordarea facilităților din partea statului în funcție de contribuția fiecăruia la dezvoltarea educației și calitatea predării; revizuirea indicatorilor de performanță. Deschiderea către alte spații și destinații de cercetare reprezintă, indubitabil, un succes pentru orice cercetător și instituție, pentru că împărtășirea rezultatelor cercetării, probabil, reprezintă punctul culminant în acest tip de activitate, ori tot rezultatele cercetării îți pot conferi validare sau îndemn către perseverare, dar nicidecum descurajare.

Referințe bibliografice:

1. Foaia de parcurs privind internaționalizarea învățământului superior pentru anii 2020-2025. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/anexa_foaia_de_parcurs_ord.997.pdf (accesat: 15.09.2024)
2. Strategia de dezvoltare a Universității de Stat din Moldova (2021-2026). Disponibil: https://usm.md/wp-content/uploads/STRATEGIA-USM-2021-2026-Senat-07-09-21.pdf (accesat: 15.09.2024)
3. Bulicanu, V. Mobilitatea academică studențească în contextul devenirii profesionale. În: *Creativitatea în jurnalism. Volumul IV. Conferința științifică națională. 24 februarie 2021*. Chișinău: CEP USM, 2021, pp.99-106. ISBN 978-9975-149-28-0